

ยให้ถอนคืนบัตรธนาคารออกจากระบบเงินตรา เพราะต้องการนำธนบัตรที่เป็นของรัฐบาลเองออกใช้ในวันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๕ และมีพระบรมราชโองการให้ตรา **พระราชบัญญัติธนบัตรสยาม ร.ศ. ๑๒๑** ขึ้น ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๕ โดยมีมูลเหตุว่า ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ...การค้าขายในพระราชอาณาจักร ณ บัดนี้ ย่อมสมบูรณ์ขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก การรับส่งเงินทองซึ่งเป็นของกลางสำหรับแลกเปลี่ยนในระหว่างสินค้าทั้งหลายย่อมมีจำนวนที่รับจ่ายมากขึ้น การที่นำเงินไปมาครวลาละมาก ๆ เช่นนั้น

เพื่อความสะดวกของประชาชน

(ภาพ) หอรัษฎากรพิพัฒน์ รัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดให้เปิด**กระทรวงมหาดม** ณ หอรัษฎากรพิพัฒน์ ใน พระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๕ และผลจากการปฏิรูปการเงินการคลัง สมัยพระองค์ทำให้ภายในเวลา ๑๒ ปีตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๕-๒๔๔๗ รายได้ของแผ่นดินเพิ่มขึ้นจาก ๑๕ ล้านบาทเป็น ๔๖ ล้านบาท ทั้งนี้รัฐบาลมิได้มีการเก็บภาษีชนิดใหม่แต่อย่างใด

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ จัดทำตัวสำคัญที่ใช้แทนเงิน เรียกว่า ธนบัตรขึ้น เพื่อรับแลกเงินของประชาชนเก็บรักษาไว้ แลจำหน่ายธนบัตรให้ออกใช้จ่ายแทนเงิน เพื่อสะดวกต่อการนับแลตรวจตรา หรือจะพาไปมาก็ง่ายกว่าที่จะขนเงินอันมีจำนวนมากไปนั้น ... ย ย ย ย ย ย ย โดยกำหนดให้จัดเก็บ **เงินทุนสำรองธนบัตรออกใช้** และให้จัดตั้ง **กรมธนบัตร กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ** ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๕ ปรากฏว่าภายหลังพิธีเปิด บรรดาพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการก็ได้นำเงินมาแลก **ธนบัตร** เป็นปฐมฤกษ์ ครั้นถึงสิ้นปีนั้น ธนบัตรของรัฐบาลได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนมีปริมาณออกใช้หมุนเวียนเพียงพอ แสดงให้เห็นว่า วงการค้าและประชาชนได้ให้ความสนใจในธนบัตรของรัฐบาลอย่างยิ่ง นับว่าธนบัตรได้เข้ามามีบทบาทในระบบการเงินของไทยอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๕ เป็นต้นมา การตั้ง**ทุนสำรองธนบัตรออกใช้**ในครั้งนี้จึงเป็นการขยายความหมายของ **เงินทุนสำรอง** นอกจากจะเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นหลักประกันชาติเหมือนเมื่อครั้ง

ประชาชนมีความเชื่อมั่นว่าธนบัตรทุกฉบับ มีเงินตราหนุนหลังอยู่จริง

ย
ย
ย
ย

นอกจากนั้นด้วยผลของกฎหมายฉบับนี้ยังทำให้ โ เงินกระดาษหลวง โ และ โ บัตรธนาคาร โ ได้ถูกยกเลิกไปด้วย แต่โดยที่มีการใช้ โ บัตรธนาคาร โ นานกว่า ๑๓ ปี จึงสร้างความเคยชินให้คนไทยเรียกธนบัตรติดปากว่า โ แบงก์ โ มาตลอดจนถึงทุกวันนี้ จึงเห็นได้ว่า

ปี พ.ศ. ๒๔๔๕ จัดตั้ง “กรมธนบัตร” ให้ทำหน้าที่เก็บรักษา “ทูลำรองธนบัตรออกใช้”

พระบรมวงศานุวงศ์
ข้าราชการ

สำหรับกฎหมายและระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการออกธนบัตรตลอดจนการพิมพ์ธนบัตรได้ถือเอาแบบฉบับจากประเทศอินเดียเป็นหลัก

เนื่องจากรัฐบาลไทยได้ขอยืมตัวชาวอังกฤษซึ่งขณะนั้นเป็นข้าราชการกระทรวงการคลังของรัฐบาลอินเดียมาเป็นที่ปรึกษา เหตุนี้
 เมื่อรัฐบาลไทยจะออกธนบัตรจึงได้รับคำแนะนำจากธนาคารแห่งประเทศไทย และได้ บริษัท Thomas De La Rue เป็นผู้จัดพิมพ์ โ
 หนบัตรแบบ ๑ โ
 ให้ตั้งแต่เริ่มแรก และยังคงพิมพ์ หนบัตรแบบ ๒ และ ๓ ต่อเนื่องตลอดมาถึง โ
 หนบัตรแบบ ๔ โ
 จึงเริ่มใช้คำว่า โ
 รัฐบาลไทย โ
 แทนคำว่า
 โ
 รัฐบาลสยาม โ
 ในสมัยรัชกาลที่ ๘
 ย ย ย ย ย ย ย ย สำหรับแนวคิดในการจัดตั้ง โ
 ธนาคารกลาง โ
 ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย
 ที่ถูกระงับไปก่อนเนื่องจากที่ปรึกษาการคลังชาวอังกฤษไม่เห็นด้วยและไม่ให้การสนับสนุน แต่ด้วยตระหนักถึงความยากลำบากของคนไทย

ตัวอย่าง ธาบัตรแบบ ๕ รุ่น ๒
ประกาศออกใช้ ๗ มีนาคม ๒๔๘๒

อาคารต่างประเทศในไทยเท่าที่ควร จึงทรงมุ่งมั่นในการจัดตั้ง โ
 ธนาคารพาณิชย์ของไทย โ
 ขึ้น เพื่อจะได้เป็นกำลังในการตั้งธนาคารของชาติขึ้นได้ในเวลาต่อไป
 ด้วยเหตุนี้การทดลองตั้งกิจการธนาคารในชื่อว่า โ
 บุคคลภัย โ
 (Book Club) จึงเปิดทำการขึ้นในวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๗ ที่ตึกแถวของพระคลังข้างที่

ตัวอย่าง ธาบัตรแบบ ๓ รุ่น ๑
กว้าง ๗.๕ เซนติเมตร ยาว ๑๑.๕ เซนติเมตร ประกาศออกใช้ ๘ สิงหาคม ๒๔๗๗

ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ต่อมากิจการได้ขยายธุรกิจอย่างรวดเร็วจนปรับเปลี่ยนเป็นธนาคารพาณิชย์อย่างเป็นทางการในชื่อ บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล
 ทุนจำกัด ได้เป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๙ ท่ามกลางการต่อต้านอย่างหนักจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
 จากอังกฤษและฝรั่งเศสต่างจ้องและจับผิดไทยในเรื่องนี้มาก

ตึกที่ทำการ
 บริษัทแบงก์สยามกัมมาจล ทุนจำกัด

ย ย
 ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ย ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้ชาติตะวันตกใช้ความไม่พอใจนี้เป็นข้ออ้างในการบีบบังคับทางการเมืองต่อไทยดังเช่นเรื่อง เงินแดง โ ย
 กับทั้งเพื่อยุติการขัดขวางความพยายามในการก่อตั้งธนาคารพาณิชย์ของคนไทย
 กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัยจึงทรงตัดสินพระทัยเสียดุลโดยขอลาออกจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๙

ตัวอย่าง ธนบัตรแบบ ๑ รุ่น ๑
 กว้าง ๑๐.๕ เซนติเมตร
 ยาว ๑๖.๕ เซนติเมตร
 ประกาศออกใช้ ๗ กันยายน ๒๔๔๕

ตัวอย่าง ธนบัตรแบบ ๒ รุ่น ๑
 กว้าง ๗.๕ เซนติเมตร
 ยาว ๑๐.๕ เซนติเมตร
 ประกาศออกใช้ ๒๓ กรกฎาคม ๒๔๖๘

